

Dziecko z niepełnosprawnością ruchową

Redakcja naukowa
Maria Borkowska

Jak wspomagać
rozwój psychoruchowy

PZWL

Dziecko z niepełnosprawnością ruchową

**Jak wspomagać
rozwój psychoruchowy**

Redakcja naukowa
dr n. med. Maria Borkowska

Spis treści

Wstęp	9
1. Znaczenie prawidłowego rozwoju dziecka we wczesnym okresie dla dalszego życia – <i>Maria Borkowska</i>	15
2. Niepełnosprawność – <i>Maria Borkowska</i>	21
2.1. Wprowadzenie	21
2.2. Definicja niepełnosprawności	22
3. Działania usprawniające – <i>Maria Borkowska</i>	27
3.1. Podstawowe zasady prowadzenia zajęć/ćwiczeń z małymi dziećmi – <i>Maria Borkowska</i>	27
3.2. Ruch. Funkcja ruchowa – <i>Maria Borkowska</i>	29
3.3. Napięcie mięśni – <i>Maria Borkowska</i>	31
3.4. Leczenie ruchem. Kinezyterapia – <i>Maria Borkowska</i>	41
3.5. Fizykoterapia – <i>Maria Borkowska</i>	46
3.6. Masaż – <i>Maria Borkowska</i>	56
3.7. Stymulacja dotykowa. Masaż Shantali – <i>Irmina Derulska</i>	59
3.8. Inne rodzaje zabiegów stosowanych u dzieci – <i>Maria Borkowska</i>	70
3.9. Terapia zajęciowa – <i>Maria Borkowska</i>	72

4.	Najwcześniej działające czynniki wywołujące schorzenia i zaburzające psychoruchowy rozwój dzieci – <i>Maria Borkowska</i>	77
4.1.	Błędy w przekazywaniu informacji genetycznej	79
4.2.	Zaburzenia metaboliczne	80
4.3.	Leki szkodliwie działające na płód	81
4.4.	Alkohol, nikotyna, narkotyki i inne używki	82
4.5.	Czynniki infekcyjne	83
4.6.	Stany niedoborowe ciężarnych	85
4.7.	Zanieczyszczenie środowiska	85
4.8.	Inne czynniki	86
4.9.	Podsumowanie	89
5.	Rozwój ruchowy – <i>Maria Borkowska</i>	93
5.1.	Ogólne uwagi dotyczące rozwoju ruchowego	93
5.2.	Prawidłowy rozwój ruchowy w 1. roku życia	94
5.3.	Rozwój nieprawidłowy	104
6.	Najczęstsze schorzenia wywołujące niesprawność ruchową dzieci – <i>Maria Borkowska</i>	109
6.1.	Mózgowe porażenie dziecięce	109
6.2.	Rozszczep kręgosłupa i przepuklina oponowo-rdzeniowa – <i>Bogusław Skórzak</i>	118
7.	Najczęściej stosowane metody usprawniania ruchowego dzieci z zaburzeniami rozwoju ruchowego – <i>Maria Borkowska</i>	133
7.1.	Metoda NDT-Bobath – <i>Maria Borkowska</i>	134
7.2.	Metoda Petö – nauczanie kierowane – <i>Irmína Derulska</i>	140
7.3.	Metoda Václava Vojty – <i>Maria Borkowska</i>	147
7.4.	Metoda Glenna Domana – <i>Maria Borkowska</i>	149
7.5.	Integracja czynności narządów zmysłów w rozwoju dziecka – <i>Maria Borkowska</i>	153
7.6.	Terapia psychomotoryczna – <i>Irmína Derulska</i>	162
7.7.	Ocena stosowanych w rehabilitacji metod usprawniania – <i>Zofia Kułakowska</i>	165
8.	Samobsługa w czynnościach dnia codziennego – <i>Maria Borkowska</i>	177
8.1.	Trudności w karmieniu	178

8.2.	Nauka ubierania i rozbierania	190
8.3.	Trening czynności fizjologicznych	194
9.	Usprawnianie czynności rąk – <i>Halina Schmidt</i>	197
9.1.	Ćwiczenia u dzieci źle kontrolujących ustawienie głowy ..	199
9.2.	Ćwiczenia w pozycji na plecach	199
9.3.	Ćwiczenia w pozycji na brzuchu	200
9.4.	Ćwiczenie płynności ruchów	201
9.5.	Ćwiczenia uczące używania obu rąk jednocześnie	201
9.6.	Ćwiczenie koordynacji pracy obu rąk przy użyciu różnych pomocy	202
9.7.	Ćwiczenia rąk w trakcie śpiewania piosenek	205
9.8.	Ćwiczenia usprawniające proces zwalniania chwytu	206
9.9.	Ćwiczenia poprawiające chwyt	208
9.10.	Ćwiczenia usprawniające odwodzenie kciuka	209
9.11.	Ćwiczenia kształtujące chwyt opuszkowy	209
9.12.	Ćwiczenia kształtujące chwyt pęsetkowy	209
9.13.	Ćwiczenia rozluźniające mięśnie rąk	210
9.14.	Zabawy „palcówki”	210
10.	Ćwiczenia oddechowe i relaksacyjne – <i>Halina Schmidt</i>	213
11.	Ćwiczenia równoważne – <i>Halina Schmidt</i>	219
11.1.	Ćwiczenia równoważne w pozycji na plecach	221
11.2.	Ćwiczenia równoważne w pozycji na brzuchu	222
11.3.	Ćwiczenia równoważne w pozycji siedzącej	223
11.4.	Ćwiczenia równoważne w klęku podpartym	224
11.5.	Ćwiczenia równoważne w klęku prostym	225
11.6.	Ćwiczenia równoważne w klęku jedno nogi	226
11.7.	Ćwiczenia równoważne w przysiadzie	227
11.8.	Ćwiczenia równoważne w pozycji stojącej	227
12.	Ćwiczenia w wodzie – <i>Maria Borkowska</i>	229
12.1.	Wprowadzenie	229
12.2.	Wejście do wody i zanurzenie dziecka	231
12.3.	Wyjście z wody i wyciągnięcie dziecka	233
12.4.	Zasady wspomagania dziecka w wodzie	234
12.5.	Znaczenie ćwiczeń w wodzie	235

13. Muzyka w codziennym życiu i terapii – <i>Kinga Wagh</i>	237
13.1. Muzyka i ruch	243
13.2. Rytm	246
13.3. Melodia	248
13.4. Tembr	249
13.5. Muzyka w rozwoju człowieka	250
13.6. Muzyka w relaksacji	255
14. Hipoterapia – <i>Hanna Eysymont</i>	257
14.1. Rys historyczny	258
14.2. Wpływ jazdy konnej na pacjenta	258
14.3. Wskazania do hipoterapii	260
14.4. Przeciwwskazania do hipoterapii	261
14.5. Założenia hipoterapii	261
14.6. Wyposażenie konia i środki pomocnicze	262
14.7. Metodyka prowadzenia zajęć z dziećmi	263
15. Inne działania wspomagające proces usprawniania – <i>Maria Borkowska</i>	265
15.1. Dogoterapia	266
15.2. Delfinoterapia	269
15.3. Kombinezony/skafandry	270
16. Bezpieczeństwo w domu – <i>Maria Borkowska</i>	273
16.1. Zasady ogólne	274
16.2. Schody. Klatki schodowe. Przedpokoje. Hole	275
16.3. Kuchnia	276
16.4. Łazienka	276
16.5. Pokój mieszkalny. Jadalnia	277
16.6. Sypialnia	277
16.7. Pokój dziecienny	278
16.8. Strych i piwnica	279
16.9. Podwórko. Ganek. Weranda. Garaż	279
16.10. Piecyki. Grzejniki. Kaloryfery	280
16.11. Elektryczność i przedmioty zasilane energią elektryczną ..	281
16.12. Nagłe wypadki i wyjątkowe sytuacje	282
16.13. Plan ewakuacji/nagłej ucieczki	283
17. Piśmiennictwo	285
Skorowidz	289